

बी. ए. भाग-३ मराठी

पेपर नं. ८ व १३

शब्दाच्या जाती- १. विकारी २. अविकारी

विकारी- नाम, सर्वनाम, विशेषण, क्रियापद

- **-नाम-** व्याख्या, वैशिष्ट्ये, नामाचे प्रकार- १. धर्मावाचक नाम २. धर्मवाचक नाम
- **सर्वनाम-** व्याख्या, प्रकार १. पुरुषवाचक सर्वनाम २. दर्शक सर्वनाम ३. संबंधी सर्वनाम ४. प्रश्नार्थक सर्वनाम ५. अनिश्चित सर्वनाम ६. आत्मवाचक सर्वनाम
- **विशेषण-** व्याख्या, वैशिष्ट्ये, प्रमुख तीन प्रकार- १. योजना व उपयोग २. व्युत्पत्ती ३. स्वरूप व गुणधर्म
 - १. योजना व उपयोग- १. अधिविशेषण २. विधिविशेषण
 - २. व्युत्पत्ती- १. सिद्ध विशेषण २. साधित विशेषण
 - ३. स्वरूप व गुणधर्म- १. गुणविशेषण २. संख्याविशेषण ३. सार्वनामिक विशेषण
- **क्रियापद-** व्याख्या, वैशिष्ट्ये, प्रकार १. अर्थावरून, २. व्युत्पत्तीवरून ३. उपयोगावरून
 - १. अर्थावरून- १. सकर्मक क्रियापद २. अकर्मक क्रियापद ३. द्विकर्मक क्रियापद ४. उभयविध
 - २. व्युत्पत्तीवरून- १. सिद्ध क्रियापद २. साधित क्रियापद
 - ३. उपयोगावरून- १. प्रयोजक २. शक्य धातू ३. सहाय्य धातू

अविकारी - क्रियाविशेषण अव्यय, शब्दयोगी अव्यय, उभयान्वयी अव्यय, केवलप्रयोगी अव्यय

- **क्रियाविशेषण-** व्याख्या, वैशिष्ट्ये, प्रकार- १. स्वरूपमुलक २. अर्थमुलक
१. स्वरूपमुलक क्रियाविशेषण अव्यय- १. सिद्ध २. साधित ३. स्थानिक
२. अर्थमुलक क्रियाविशेषण अव्यय- १. स्थलवाचक २. कालवाचक ३. संख्या वा परिमाणवाचक ४. रीती वा गुणवाचक

- **शब्दयोगी अव्यय-** व्याख्या, वैशिष्ट्ये, प्रकार-
१. स्थलवाचक २. स्थलवाचक ३. गतीवाचक ४. हेतूवाचक

शुद्ध शब्दयोगी अव्यय- साधित शब्दयोगी अव्यय

- **उभयान्वयी अव्यय-** व्याख्या, प्रकार- १. प्रधानसुचक २. गौणसुचक

प्रधानसुचक- १. समुच्चयबोधक २. विकल्पबोधक ३. न्यूनत्वबोधक ४. परिणामबोधक

गौणसुचक- १. कारणदर्शक २. उद्देशदर्शक ३. संकेतदर्शक ४. स्वरूपदर्शक

केवलप्रयोगी अव्यय- व्याख्या, प्रकार

१. हर्षद्योतक २. शोकद्योतक ३. आश्चर्यद्योतक ४. अनुमोदन प्रशंसद्योतक ५. तिरस्कार द्योतक ६. उद्वेगविरक्तीद्योतक ७. स्तब्धता मौन प्रतिबंधद्योतक ८. स्वीकारद्योतक ९. विरोधद्योतक १०. संबोधनद्योतक ११. वाक्यमय द्योतक

भाषिक परिवर्तन- १. ध्वनी परिवर्तन २. अर्थपरिवर्तन

ध्वनी परिवर्तन- प्रकार- १. ध्वनी परिवर्तन २. अनुकरण ३. एखाद्या शब्दावर जोर देण्यामुळे बदल ४. हवामान व देशपरिस्थिती ५. भौगोलिक कारणामुळे ६. दोन भिन्न संस्कृतीचे मिलन ७. जित्यावर जेत्यांचा परिणाम ८. धार्मिक स्थलांतर ९. आहार १०. संकट ११. मादक पदार्थ सेवन १२. शेजारच्या भाषेचा परिणाम

ध्वनी परिवर्तन प्रकार- १. गुणवृद्धी समप्रसारण २. आद्य स्वरागम ३. मध्य वर्णागम ४. समानवर्ण परिहार ५. सानिध्य परिणाम ६. स्वरलोक ७. अक्षरव्याप्ती ८. वृत्तिपर्यास

अर्थपरिवर्तन- प्रकार- १. शब्द शक्ती २. बदलते समाजजीवन ३. ऐतिहासिक परिस्थिती ४. अर्थातीक्रमण ५. अशुभता व ग्राम्यता ६. अतिशयोक्ती ७. शब्दसिद्धी

अर्थपरिवर्तन प्रकार- १. अर्थविस्तार २. अर्थसंकोच ३. अर्थच्युती ४. अर्थप्रशस्ती ५. अर्थभेद ६. अर्थसार ७. अर्थभ्रंश